

Ein cyf/Our ref: MA/JH-/1229/23

Jenny Rathbone AS
Cadeirydd y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN

06 July 2023

Annwyl Jenny,

Diolch am eich llythyr, dyddiedig 14 Mehefin, ynghylch ymateb Llywodraeth Cymru i adroddiad y pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, *60% - Rhoi llais iddyn nhw - Anghenion Lleferydd, iaith a Chyfathrebu yn y System Cyfiawnder Ieuenctid.*

Diolch am roi adborth manwl ar ein hymateb cyn y drafodaeth yn y Cyfarfod Llawn ar 28 Mehefin.

O ran argymhelliad 1, gallaf gadarnhau bod Llywodraeth Cymru yn derbyn yr argymhelliad hwn. Yn ogystal â'r gwaith o ddatblygu Fframwaith Atal Troseddau ar gyfer Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuenctid, a nodwyd yn fy ymateb blaenorol, bydd swyddogion polisi Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda'i gilydd i drefnu uwchgynhadledd o randdeiliaid allweddol, gan gynnwys Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Castell-nedd Port Talbot, i edrych yn benodol ar effaith anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu ar blant, a'r cysylltiad rhwng hynny a'r rhan fwyaf o blant y mae'r system cyfiawnder ieuenctid yn ymwneud â nhw. Bydd yr uwchgynhadledd hon hefyd yn ystyried y pwynt a wnaed gan Jane Dodds yn nhrefodaeth y Senedd ar 28 Mehefin, o ran sut mae Castell-nedd Port Talbot wedi gallu ymgorffori darpariaeth lleferydd, iaith a chyfathrebu yn eu gwasanaeth, yng ngoleuni'r heriau staffio ehangach yn y sector. Bydd canfyddiadau a chanlyniadau'r uwchgynhadledd hon yn cael eu rhannu â Bwrdd Cyfiawnder Troseddol Cymru, ac yn ôl yr hyn a ddeallwn, dyma fwrriad yr argymhelliad.

O ran argymhelliad 2, mae sgiliau iaith yn rhan hanfodol o'r Cwricwlwm i Gymru. Mae'r sgiliau hyn wedi'u plethu drwy'r holl Ddatganiadau o'r Hyn sy'n Bwysig ym Maes Dysgu Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu. Mae'r Disgrifiadau Dysgu ar Gam Cynnydd 3, sy'n

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Jane.Hutt@llyw.cymru
Correspondence.Jane.Hutt@gov.wales

Rydym yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

ymwneud â dysgwyr 8-11 oed yn fras, yn cynnwys canllawiau manwl ar gyfer cynnydd fel bod pob dysgwr yn cael ei gefnogi i ddatblygu ei sgiliau iaith lafar a chyfathrebu. Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn [Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu: Cyflwyniad - Hwb \(gov.wales\)](#)

O ran argymhelliad 3, nid oes unrhyw drafodaethau wedi cael eu cynnal gyda'r Weinyddiaeth Gyfiawnder ynghylch yr angen am gyllid ar gyfer mwy o therapyddion lleferydd ac iaith, nac i ariannu lleoedd addysg yng Nghymru. Ar hyn o bryd, mae'r lleoedd addysg hyn a'r broses o gyflogi therapyddion lleferydd ac iaith yn digwydd drwy'r GIG, ac mae iechyd (gan gynnwys cyfrifoldebau cyllido) wedi'i ddatganoli. Mae gan Addysg a Gwella Iechyd Cymru gontractau gyda sefydliadau addysg uwch yng Nghymru ar gyfer addysg a darpariaeth hyfforddiant, gan gynnwys therapyddion lleferydd ac iaith. Mae'r niferoedd hyn yn seiliedig ar Gynlluniau Tymor Canolig Integredig Byrddau Iechyd ac asesiadau o'u gofynion i ddiwallu anghenion eu poblogaeth gyfan.

Un o'r ffactorau sy'n cyfyngu ar y gallu i gynyddu'n sylweddol nifer y gweithwyr gofal iechyd proffesiynol yw capasiti gwasanaethau presennol a gweithwyr proffesiynol i fodloni'r gofyniad i fyfyrwyr ymgymryd ag addysg seiliedig ar ymarfer mewn gwasanaethau iechyd a gofal, dan oruchwyliaeth therapydd lleferydd ac iaith cofrestredig, er mwyn cwblhau gofynion eu cwrs.

O ran argymhelliad 4, trefnwyd cyfarfod cychwynnol gyda rhanddeiliaid allweddol ar gyfer 29 Mehefin 2023 i drafod eiriolaeth annibynnol i bobl ifanc ag anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu o fewn y system cyfiawnder ieuencid, gyda'r bwriad o amlinellu'r dull llawn o ymdrin â'r argymhelliad hwn. Bydd natur a chwmpas adnoddau ychwanegol yn cael eu llywio drwy drafod a dadansoddi gyda'n partneriaid ar draws y system Cyfiawnder Ieuencid. Rydym yn cyd-fynd â chasgliad y Pwyllgor y dylid sicrhau bod plant yn cael eu cefnogi gan eiriolwr priodol.

O ran argymhelliad 5, nid yw Llywodraeth Cymru wedi bod yn rhan uniongyrchol o'r gwaith o edrych ar ganlyniadau'r Adroddiad Cyd-Arolygu. Fodd bynnag, rydym yn parhau i weithio gyda'n partneriaid yn y Weinyddiaeth Gyfiawnder yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad. Rydym yn darparu rhaglen gwella gwasanaethau niwrowahaniaeth yng Nghymru, gan gefnogi datblygiad timau amlddisgyblaethol sy'n darparu gwasanaethau asesu a chymorth i blant a phobl ifanc ar sail yr angen. Mae hyn yn cynnwys sicrhau, lle bo angen, bod gwasanaethau lleferydd, iaith a chyfathrebu ar gael. Mae gan y rhaglen grŵp cynghori clinigol hefyd a all roi cyngor arbenigol ar ddiwallu anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu pobl niwrowahanol.

O ran argymhelliad 6, mae nifer y lleoedd addysg a hyfforddiant a gomisiynir ar gyfer therapyddion lleferydd ac iaith, fel ar gyfer pob gweithiwr gofal iechyd proffesiynol, yn seiliedig ar Gynlluniau Tymor Canolig Integredig y GIG o safbwynt y gweithlu, ynghyd ag ystyriaeth o'r sector iechyd a gofal ehangach, er enghraifft, yn achos therapyddion lleferydd ac iaith mewn perthynas â Dechrau'n Deg. Caiff y Cynlluniau Tymor Canolig Integredig eu cyflwyno i Addysg a Gwella Iechyd Cymru, sy'n gyfrifol am y broses flynyddol o gomisiynu addysg a hyfforddiant yng Nghymru, i fynd i'r afael â gofynion y gweithlu ar ran GIG Cymru. Mae 'cyd-fynd â'r galw am y gwasanaeth' yn cyfeirio at y broses bresennol i nodi'r galw am therapyddion lleferydd ac iaith mewn gwasanaethau iechyd a gofal yng Nghymru.

O ran argymhelliad 7, un cam yn y Cynllun Gweithredu Cenedlaethol ar gyfer y Gweithlu, a fydd wedi'i gwblhau erbyn Gorffennaf 2023, yw y "bydd AaGIC yn adolygu'r holl broffesiynau perthynol i iechyd i ddeall y sefyllfa bresennol a'r anghenion ar gyfer y dyfodol o ran cyflenwi ein gwasanaethau, gan arwain at gynllun ar gyfer cadw gweithwyr proffesiynol perthynol i iechyd". Rhoddir gwybod am y cynnydd ar y cam hwn i Fwrdd Gweithredu Strategol Llywodraeth Cymru ar y Gweithlu, dan gadeiryddiaeth Judith Paget, Prif Weithredwr GIG Cymru. Ar hyn o bryd, mae'r cynllun cadw gweithwyr ar y trywydd iawn,

ond mae angen gwneud gwaith paratoi, fel casglu data, fel cam cyntaf cyn cynnal adolygiad llawn.

Rwy'n gobeithio bod y wybodaeth hon wedi rhoi eglurder ar ein hymateb gwreiddiol.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink that reads "Jane Hutt". The signature is written in a cursive style with a horizontal line above the first name.

Jane Hutt AS/MS
Y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol a'r Prif Chwip
Minister for Social Justice and Chief Whip